

2024. júliusi mérnök évfordulók, emlénapok + **programok**

1. – Vízgazdálkodási mérnök-kamarai szakmai továbbképzés

A Budapesti és Pest vármegyei Mérnöki Kamara az „Ivóvízkezelés és szennyvíztisztítás jelene és jövője” címmel 2024. július 1-én 9:00 és 14:25 óra között szervez Online továbbképzést a Vízgazdálkodási- és Vízépítési Tagozat érdeklődő tagjai számára. Bővebb infó: www.bpmkkepzések.hu

7. – 130 éve született Mihály Dénes mérnök

Gödöllőn, 1894. július 7-én született Mihály Dénes (1894-1953) gépészmérnök, a „távolba-látás” elismert úttörője. Már tizenhat éves korában szakkönyvet írt az automobilról. Műegyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Ez időben fordult érdeklődése a hangosfilm és a távolbalátás kérdései felé. Több távolbalátó rendszert dolgozott ki. Az 1919-ből származó „Telehor” még szeléncellával és húros oszcillográffal működött, s több kilométer távolságra állóképek közvetítésére alkalmas, azaz alapjában véve képtávíró volt. Mivel találmánya továbbfejlesztésére hazai lehetőség nem mutatkozott, 1924-ben elfogadta a berlini AEG meghívását, s ez időtől Németországban dolgozott. Az 1928-as berlini rádiókiállításon bemutatott televíziós vevőjén már általa módosított Nipkow-tárcsát és fényreléként ködfénylámpát alkalmazott. 1933-ban kihozott készüléke tükörkoszorús, ködfénylámpás elrendezésű volt. Ennek E. H. Traub fizikussal továbbfejlesztett változata volt a forgótükörös, kis kapacitású Kerr-cellával mint fényrelével dolgozó Mihály-Traub-féle vevőkészülék (1935).

7. – 125 éve született György István mérnök

Marosújváron, 1899. július 7-én született György István (1899-1986) vegyészmérnök. Tanulmányait a brnói műegyetemen végezte (1918-24). 1924- 32-ben a Herendi Porcelángyár műszaki igazgatója, 1932-1949 között a Nagybátony-Újlaki Egyesült Iparművek Romhányi Kályhagyárának üzemvezető főmérnöke, 1947-49-ben egyidejűleg az Óbudai Téglá-és Nagyfrekvenciás Gyár üzemvezető főmérnöke volt. 1949-50-ben a Finomkerámia Iparközpont üzemgazdasági osztályának vezetője, 1950-52-ben a Gránit Kőedény- és Cserépgyár, 1952-54-ben a Kőbányai Porcelángyár üzemvezető főmérnöke, 1954-től nyugalomba vonulásáig (1959) a Szilikátipari Központi Kutató Intézet műszaki osztályának vezetője volt. 1959-61-ben a tűzállóanyagipar szakmai tanácsadója, 1961-63-ban Tuzlában egy új kerámiaipari üzem beindításánál is működött.

8. – 175 éve született Kövendi Nagy Tamás csillagász

Tordán, 1849. július 8-án született Kövendi Nagy Tamás (1849-1887) csillagász. A selmeci bányászati akadémián, majd a pesti Tudományegyetemen tanult, bécsi önkéntesi ideje alatt Karl Ludwig, Edler von Littrow (1811-1877) osztrák csillagász-professzor előadásait is látogatta. 1872-ben Konkoly Thege Miklós (1842-1916) fizikus, csillagász akkor alapított ógyallai magán-csillagvizsgálójának obszervátora lett, itt főként nap és meteor észleléseket végzett, ill. a megfigyelési adatokat számolta. Számos csillagászati cikket és észlelési tájékoztatót írt a *Természet* című folyóiratba. 1875 ősztől Hódmezővásárhelyen lett tanító, itt is végzett meteor megfigyeléseket. Jelentős tudomány-terjesztő munkát végzett, hírlapokat adott ki, harcolt a magasabb színvonalú hazai oktatásért.

11. – Építési mérnök-kamarai szakmai továbbképzés

A Budapesti és Pest vármegyei Mérnöki Kamara az „Elektronikus építési napló ismeretek” címmel 2024. július 11-én 9:00 és 15:00 óra között szervez Online továbbképzést az Építési Tagozat érdeklődő tagjai számára. Bővebb infó: www.bpmkkepzések.hu

14. – 110 éve született Oroszlány István mérnök

Marosvásárhelyen, 1914. július 14-én született Oroszlány István (1914-1984) mérnök, a hazai öntözések fejlesztésének, valamint a mezőgazdasági vízgazdálkodás kérdéseinek szakértője. Diplomáját a budapesti Műegyetemen szerezte, 1938-ban. 1938-39-ben a Priester Művek Hidrotechnikai Vállalatnál dolgozott, majd az Országos Öntözésügyi Hivatal mérnöke. 1949-ben és 1950-ben részt vett a Növénytermesztési Kutató Intézet és a Szarvasi Öntözési Kutató Intézet megszervezésében. 1950 és 1958 között az utóbbi Kultúrtechnikai Osztályát vezette. 1958-74-ben a Gödöllői Agrártudományi egyetemi Földméréstani- és Kultúrtechnikai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. Munkássága az öntözés nagyüzemi formáinak kidolgozására, a barázdás, sávos és esőztető öntözésmódok hatásfokának javítására, távlati öntözés-fejlesztési koncepciókra összpontosult. Felkészültsége, szervezőkészsége, embersége gyümölcsként tisztelet övezte. Munkásságát, kutatási eredményeit tankönyvekben, szakmai kiadványokban tette közzé.

14. – Vasutasnapi szakmai programok

Az Ullmann Móric (1782-1847) nagykereskedő és bankár, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank első igazgatója által alapított Magyar Középponti Vasúttársaság (Központi Magyar Vasútállalat) Pest és Vác közötti vonalán 1846. július 15-én elindult az első vasúti szerelvény. A magyar vasút megindulása emlékére tartják minden évben július 15-höz legközelebb eső vasárnapon, így 2024-ben július 14-én a vasutasnapot. Budapesten, a XIV. kerület Tatai út 95. szám alatt megtekinthető a Magyar Vasúttörténeti Park, Európa legnagyobb szabadtéri vasúti élményparkja. 70.000 négyzetméter alapterületen 100 vasúti jármű-kuriózum. Az idei különlegesség a 424-es gőzmozdony 100 éves történetét bemutató új kiállítás, valamint Csík zenekar és Presser Gábor közös koncertje az Orient csarnokban, az LGT és a Csík zenekar legismertebb dalaival. Bővebb infó: <https://vasuttortenetipark.hu/>

17. – 170 éve született Wartha Vince kémikus

Fiumében, 1844. július 17-én született Wartha Vince (1844-1914) kémikus, akadémikus. 1861-től a József Polytechnikumban (Műegyetem) majd Zürichben tanult. Heidelbergben Robert Wilhelm Eberhard Bunsen (1811-1899) vegyész-professzor mellett doktorált. Ezután a zürichi műegyetemen vállalt tanársegédi állást, ahol magántanári címet is szerzett. 1867-ben a budapesti Műegyetem ásványtani tanszékének helyettes tanára, majd 1870-ben az újonnan alakított Kémiai Technológiai Tanszék professzora lett. A Magyar Tudományos Akadémia tagja (levelező tag 1873-tól, rendes tag 1891-től), a műegyetemnek több ízben rektora volt. Közel három évtizedig (1870-1897) vezette az intézmény könyvtárát. A Természettudományi Társulat vezetésében több mint 40 évig vett részt. Tudományos munkássága rendkívül gazdag. A víz lúgosságának, továbbá – tanítványával, Pfeifer Ignác (1868-1941) vegyészmérnök-professzorral – a víz keménységének meghatározására kidolgozott módszerét a közelmúltig világszerte alkalmazták. Tevékeny szerepe volt a budapesti vízmű létrehozásában. Ő végezte el a hazai gázgyártás céljára szolgáló szenek

elemzését. Legfontosabb eredményeit a kerámiaipar területén érte. Legjelentősebb felfedezése a fémlüster-máz évszázadokon át keresett gyártási titkának megfejtése. Az általa kifejlesztett és eozin-nak nevezett mázak készítési eljárásait a pécsi Zsolnay-majolikagyár termékeiben alkalmazták. 1904-től a kormány megbízásából újjászervezte a herendi porcelángyárat. 1892-ben jelent meg *Az agyagipar technológiája* című munkája, 1905-ben kétkötetes munkát adott közre *Az agyagművesség* címmel.

18. – Elektrotechnikai és energetikai mérnök-kamarai szakmai továbbképzés

A Budapesti és Pest vármegyei Mérnöki Kamara „A villamos hálózatok minőségi problémái – Tervezéstől az üzemeltetésig” címmel július 18-án 9:00 és 15:00 óra között szervez Online továbbképzést az Energetikai Tagozat és az Elektrotechnikai Tagozat érdeklődő tagjai számára. Bővebb infó: www.bpmkkepzések.hu

20. – 125 éve született Náray-Szabó István kutató

Szombathelyen, 1899. július 20-án született Náray-Szabó István (1899-1972) kémikus, akadémikus, a szilikátok rendszertanának kidolgozója, a röntgensugarakkal végzett kristályszerkezet-kutatás hazai meghonosítója. A budapesti József Nádor Műszaki Egyetem elvégzése után mint tanársegéd elektrokémiai kutatásokat folytatott. Berlinben 1926-1928 között a Kaiser Wilhelm Institut für Faserforschung kutatója természetes polimerek röntgendiffrakciós szerkezetvizsgálatával foglalkozott, majd Manchesterben a staurolit és a kianit nevű alumíniumszilikátok szerkezetét vizsgálta, s meghatározta az apatit szerkezetét. 1930-ban hazahívták a szegedi Eötvös Loránd Kollégium igazgatójának. A szegedi Tudományegyetemen létrehozta az első egykristályok vizsgálatával foglalkozó magyarországi röntgendiffrakciós laboratóriumot. 1938-ban a budapesti Műegyetem kémiai-fizikai tanszékének vezetőjévé nevezték ki. 1947-ben jelent meg egyik alapvető munkája. Ugyanezen évben koholt vádak alapján négy év börtönre ítélték, majd két évig internálták. 1953-tól az Építéstudományi Intézetnek, 1956-tól haláláig az MTA Központi Kémiai Kutatóintézetének volt a munkatársa. Előbb üvegszerkezet-kutatásokkal foglalkozott, 1963-tól munkatársaival a korszerű diffraktometriás méréseken alapuló kvantitatív fáziselemzés kidolgozásában és gyakorlati alkalmazásában ért el kiváló eredményeket. Kutatómunkájának középpontjában a szilikátok szerkezetének felderítése és rendszertanának kidolgozása állt. Nevéhez fűződik a saválló beton és a mozaikparketta-ragasztó eljárás feltalálása. Művei: - Szervetlen Kémia ill. Kristálykémia.

21. – 100 éve született Vekerdi László polihisztor

Hódmezővásárhelyen, 1924. július 21-én született Vekerdi László (1924-2009) polihisztor, író, tudománytörténész. 1942-ben a soproni erdészeti akadémián kezdte felsőfokú tanulmányait. Húsz évesen részt vett a németek elleni ellenállási mozgalomban, ezért Sopronból menekülnie kellett az őt elfogni szándékozó nyilasok elől. A budapesti egyetemen kezdte orvosi tanulmányait, orvosi diplomát 1951-ben Debrecenben szerzett. 1955-ben belgyógyász szakorvosi vizsgát tett, de röviddel ezután elhagyta az orvosi pályát. Rényi Alfréd (1892-1970) matematika-professzor mellett a Matematikai Kutatóintézet könyvtárosa lett, innen 1970-ben elbocsátották, ezután a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Könyvtárában alkalmazták. Kiterjedt tudománytörténeti munkásságából a Bolyai Farkassal és Bolyai Jánossal, valamint Galileivel és Newtonnal foglalkozó munkáit emelhetjük ki, valamint nagyon értékes volt, a rádióban végzett tudományos ismeretterjesztő munkássága is.

24. – 160 éve született Pogány Sándor mérnök

Szombathelyen, 1864. július 24-én született Pogány Sándor (1864-1945) gépészmérnök. Műegyetemi tanulmányait Bécsben elvégezve a Duna-Száva-Adria vasúttársaság szolgálatába lépett, melynek állami kezelésbe vételéig (1932) vezérigazgatója volt. A mozdony-, a sínautóbusz- és a motorkocsi-szerkesztés terén számos szabadalom fűződik nevéhez. Szakirodalmi munkássága is jelentős volt.

27. – 180 éve született Scholtz Ágoston kutató

Igló melletti Kotterbachban, 1844. július 27-én született Scholtz Ágoston (1844-1916), a budapesti Tudományegyetem felsőbb mennyiségtan professzora, a lineáris algebra egyik hazai úttörője. 1865-ben Berlinben szerzett matematika–fizika szakos tanári diplomát, ezt követően az iglói, 1871-től pedig a pesti evangélikus gimnáziumban tanított. 1877-ben lett az utóbbi intézmény igazgatója. 1879-ben szerzett magántanári címet a pesti Tudományegyetemen, ahol 1884-től a felsőbb mennyiségtan professzora volt. Elsősorban a determinánsok kutatásával foglalkozott, e témakörben nevét viseli a Hunyadi-Scholtz-tétel. A Hunyadi-Scholtz-féle mátrixokat később Egerváry Jenő alkalmazta sikerrel a rácsos szerkezetek elméletében. Könyvhagyatéka a szegedi egyetem Matematikai Szemináriumának könyvtárába került.

30. – 100 éve született Horváth János Mihály (John Michael Horvath) kutató

Budapesten, 1924. július 30-án született Horváth János Mihály (1924-2015) matematikus, tanár. 1947-ben matematikából doktorált Fejér Lipót és Riesz Frigyes tanítványaként Budapesten. Egyike volt a Fejér Lipót által elnevezett "Öt Nagy" ifjú matematikusnak. További négyen: Aczél János, Császár Ákos, Gál István, Fuchs László. A doktori cím megszerzése után Párizsba ment kutatni, majd Kolumbiába, végül 1957-től Maryland állam egyetemén lett professzor. Leginkább a funkcionálanalízis, disztribúcióelmélet területeken ért el nagy sikereket. A magyarokon kívül német, angol, francia, spanyol nyelven is publikált.

31. – 100 éve született Gorjanc Ignác mérnök

Csepelen, 1924. július 31-én született (1924-1987) fémmunkás, gépészmérnök, Állami díjas (1975) vállalati vezető. 1943-ban vas-és fémesztergályos végzettséget, 1953-ban a BME-en gépészmérnöki diplomát szerzett. 1953-ig Csepelen dolgozott, 1954-től a jászberényi Fémnyomó- és Lemezárugyár főmérnöke, 1955-től igazgatója lett. 1964-től a Budapesti Hűtőgépgyár és a Fémnyomó- és Lemezárugyár egyesülésével létrejött új jászberényi Hűtőgépgyár igazgatója, 1968-tól haláláig vezérigazgatója volt. Jelentős szerepe volt az európai színvonalú háztartási és kereskedelmi hűtőgépgyártás megvalósításában.

Felhasznált irodalom:

- *MMK Történeti (Bizottság) Munkacsoport: Magyar mérnökök évfordulói 2024-ben*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban*
MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának egyes kötetei
- *História – Tudósnaptár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók*
Internet: tudosnaptar.kfki.hu/historia

- **Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Informatikatörténeti Fórum**
Internet: itf.njszt.hu
- **Dr. Hajtó Ödön: A mérnöki hivatásért**
2021. – Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara
- **Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig**
1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- **Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. 1967-1990. – Akadémiai Kiadó**
Internet: arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/
- **Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) és**
a jogelőd Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) kiadványai
- **Mérnök Újság (MÚ) és MÚ Online História** rovat (Magyar Mérnöki Kamara)
Internet: mernokvagyok.hu és mernokvagyok.hu/blog/category/historia
- **Mérnöki évfordulók, emlénapok és programok - 2014. január 1-től havi bontásban**
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- **EMT Tudomány- és Technikatörténeti Konferenciák kiadványai**
(Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság) Internet: ttk.emt.ro
- **Fejér László szerk.: Vizeink Krónikája** (Vízügyi múzeum 2001.)
Internet: library.hungaricana.hu/hu/view/VizugyiKonyvek_067/?pg=0&layout=s
- **A Magyar Hidrológiai Társaság kitüntetettjei 1917-2017 között** (MHT, 2019.)
Internet: hidrologia.hu/mht/letoltes/LEXIKON_WEB.pdf
- **Kozák Péter író, szerk.: © Névpont, 2022. Nemzeti életrajzi adatbázis, virtuális sírkert**
Internet: nevpont.hu/
- **Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár: Magyar Tudós Tárlat – életrajzok**
Internet: mezogazdasagikonyvtar.hu/a-gyujtemeny/elektronikus-forrasok/magyar-tudostarlat-eletrajzok
- **Egyéb szakmai életrajzok és műszaki források**

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök
Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történeti (Bizottság) Munkacsoport tagja